

Obowiązki producentów kruszyw w świetle obowiązujących regulacji prawnych w zakresie wprowadzania wyrobów budowlanych do obrotu

Swobodny przepływ towarów, ludności i kapitałów to główna idea powstania Unii Europejskiej. Wspólny Rynek Unii Europejskiej podlega określonym przepisom prawnym, którym muszą podporządkować się producenci, importerzy i dystrybutorzy. Zasady / Przepisy, określające swobodny przepływ towarów, odnoszą się do wyrobów wprowadzanych na rynek po raz pierwszy, dotyczą bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska. Warunkiem koniecznym wprowadzenia wyrobów do obrotu jest spełnienie wymagań zasadniczych określonych w dyrektywach nowego podejścia. Wymagania szczegółowe określone są w normach zharmonizowanych, których stosowanie nie jest obligatoryjne, ale spełnienie przez wyrób wymagań tych norm jest, przez domniemanie zgodności, uważane za spełnienie wymagań zasadniczych właściwej dyrektywy nowego podejścia.

Obok dyrektyw nowego podejścia dotyczących konkretnych grup wyrobów, sprawy swobodnego przepływu towarów regulują dyrektywy horyzontalne, wspólne dla wszystkich grup wyrobów, również dla wyrobów budowlanych, w tym kruszyw. Najważniejszą z nich jest Dyrektywa 2001/95/EC (92/59/EEC) z 3 grudnia 2001 dotycząca ogólnego bezpieczeństwa produktów wdrożona do ustawodawstwa polskiego przez Ustawę z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2003r. nr 229, poz. 2275 z późniejszymi zmianami). Ustawa określa ogólne wymagania dotyczące bezpieczeństwa produktów, obowiązki producentów i dystrybutorów w zakresie bezpieczeństwa produktów oraz zasady i tryb sprawowania nadzoru w celu zapewnienia bezpieczeństwa produktów wprowadzanych na rynek. Ustawa zobowiązuje producenta, importera i dystrybutora do wprowadzania na rynek wyłącznie produktów bezpiecznych, tzn. takich, które nie stwarzają żadnego zagrożenia lub stwarzają znikome zagrożenie dla konsumentów. Organem sprawującym nadzór nad ogólnym bezpieczeństwem produktów w zakresie określonym ustawą jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Inspekcji Handlowej.

Drugą dyrektywą horyzontalną jest Dyrektywa 85/374/EEC dotycząca odpowiedzialności producenta za skutki wadli-

wości wyrobu wdrożona do ustawodawstwa polskiego Ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z 2000, Nr 22, poz. 271 z późniejszymi zmianami). Produkt jest wadliwy, jeżeli nie zapewnia bezpieczeństwa, jakiego osoba ma prawo oczekiwać. Dyrektywa ustanawia, że za skutki wynikłe z powodu wadliwości wyrobu odpowiada jego producent i on ponosi konsekwencje karne po wystąpieniu takiego faktu. Taką samą odpowiedzialność ponosi też importer produktu do Wspólnoty oraz osoby, które przedstawiają się jako producenci przez umieszczenie nazwy, znaku handlowego lub innej wyróżniającej cechy na produkcie. Jeżeli producenta nie da się zidentyfikować, odpowiedzialność spada na sprzedawcę lub inną osobę wprowadzającą wyrób do obrotu. W przypadku szkody powodującej śmierć lub uszkodzenie ciała każde Państwo Członkowskie może ustalić wysokość odszkodowania, ale nie niższą niż 70 mln ECU.

Kolejna Dyrektywa 98/34/WE ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (zmieniona Dyrektywą 98/48/WE) zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do powiadamiania Komisję o swoich krajowych projektach norm i przepisów technicznych. Ma to na celu stworze-

nie możliwości Komisji lub innym krajom członkowskim do wyrażenia opinii i zaproponowania poprawek do projektowanych norm, aby usunąć lub zmniejszyć wszelkie bariery, które mogłyby powstać w stosunku do swobodnego przepływu towarów.

Wspólne ramy o horyzontalnym charakterze dla prawodawstwa harmonizującego zasady wprowadzania produktów do obrotu określa **Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 768/2008/WE z dnia 7 lipca 2008 r.** (Decyzja 768/2008), uchylająca decyzję Rady 93/465/EWG. Decyzja ustanawia definicje, ogólne obowiązki podmiotów gospodarczych: producentów, upoważnionych przedstawicieli, importerów i dystrybutorów, moduły procedur oceny zgodności, zasady oznakowania CE, wymagania dotyczące jednostek oceniających zgodność, procedury postępowania w odniesieniu do produktów stwarzających zagrożenie.

Uzupełnieniem tej Decyzji jest **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 765/2008/WE z dnia 9 lipca 2008 r.** (Rozporządzenie 765/2008) ustanawiające wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93. Rozporządzenie określa ogólne zasady organizacji i prowadzenia akredytacji jednostek oceniających zgodność, ramy dla nadzoru rynku produktów, w celu zapewnienia, że spełniają one wysokie wymagania w zakresie ochrony interesów publicznych, takich jak zdrowie i bezpieczeństwo, ochrona konsumentów, ochrona środowiska i bezpieczeństwa publicznego, ramy dla kontroli produktów z krajów trzecich oraz ogólne zasady oznakowania CE.

Procedury dotyczące stosowania niektórych przepisów technicznych do produktów wprowadzonych legalnie do obrotu w innym państwie członkowskim ustanawia **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 764/2008/WE z dnia 9 lipca 2008r.** (Rozporządzenie 764/2008) uchylające decyzję 3052/95/WE. Rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do produktów lub szczególnych cech produktów, które nie podlegają wspólnotowym środkom harmonizującym. Rozporządzenie ma na celu usunięcie przeszkód w handlu między państwami członkowskimi wynikających z istnienia

różnych krajowych przepisów technicznych. Zgodnie z zasadą wzajemnego uznawania, która jest jednym ze sposobów zapewnienia swobodnego przepływu towarów, państwo członkowskie nie może ograniczać, zakazywać sprzedaży ani utrudniać wprowadzania do obrotu na swoim terytorium produktów, które zostały legalnie wprowadzone do obrotu w innym państwie członkowskim.

Najważniejszym aktem prawnym transponującym dyrektywy nowego podejścia do prawa krajowego jest Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935, z późn. zm.). Ustawa, uwzględniając wymagania Rozporządzenia 765/2008, została zmieniona Ustawą 15 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności oraz niektórych innych ustaw. Niniejszą ustawą zostały zmienione m.in. Ustawa z 12 grudnia 2003r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów i Ustawa 16 kwietnia 2004 o wyrobach budowlanych. Ustawa o systemie oceny zgodności określa:

- zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności, z zasadniczymi i szczegółowymi wymaganiami dotyczącymi wyrobów,
- szczegółowe warunki i tryb udzielania akredytacji,
- zasady i tryb autoryzacji jednostek certyfikujących i kontrolujących oraz laboratoriów,
- zadania Polskiego Centrum Akredytacji,
- zasady nadzoru rynku.

Celem Ustawy jest eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez wyroby dla życia, zdrowia i środowiska, znoszenie barier w handlu i ułatwianie międzynarodowego obrotu towarowego oraz stworzenie warunków do rzetelnej oceny wyrobów i procesów ich wytwarzania przez kompetentne i niezależne podmioty.

Nowym dokumentem prawnym ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 (CPR) z dnia 9 marca 2011 r., które weszło w życie 1 lipca 2013r. Rozporządzenie 305/2011 uchyliło Dyrektywę Rady 89/106/EWG, obowiązującą do 30 czerwca 2013 i w całości ją zastąpiło. Rozporządzenie 305/2011 uwzględniło mające charakter horyzontalny ramy prawne dotyczące wprowadzania produktów na rynek wewnętrzny, ustanowione w Decyzji 768/2008 oraz w Rozporządzeniu 765/2008.

Rozporządzenie CPR ma charakter wiążący i obowiązuje bezpośrednio w wszystkich krajach członkowskich Unii bez konieczności implementacji do ich prawodawstwa. Celem wprowadzenia CPR było uproszczenie obowiązujących ram prawnych i uczynienie ich jaśniejszymi, jak również poprawa przejrzystości i skuteczności obecnie obowiązujących środków.

Rozporządzenie 305/2011 rozszerza, w stosunku do Dyrektywy 89/106/EWG, podstawowe wymagania dotyczące obiektów budowlanych o „zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych” co oznacza, że wszystkie obiekty budowlane muszą być zaprojektowane, wykonane i rozebrane taki sposób, aby zapewniać w szczególności:

- ponowne wykorzystanie lub recykling obiektów budowlanych oraz wchodzących w ich skład materiałów i części po rozbiórce,
- trwałość obiektów budowlanych,
- wykorzystanie w obiektach budowlanych przyjaznych środowisku surowców i materiałów wtórnych.

W celu zwiększenia możliwości rozwoju zrównoważonego budownictwa oraz ułatwienia rozwoju wyrobów przyjaznych dla środowiska deklaracji właściwości użytkowych powinny towarzyszyć informacje o zawartości substancji niebezpiecznych w wyrobie budowlanym.

Rozporządzenie określa definicje, podstawowe wymagania dotyczące obiektów budowlanych i zasadnicze charakterystyki wyrobów budowlanych, zasady sporządzania, dostarczania i zawartości deklaracji właściwości użytkowych, zasady i warunki umieszczania oznakowania CE, ustala również zakres odpowiedzialności za wyrób poszczególnych podmiotów gospodarczych uczestniczących w procesie wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych: producentów, upoważnionych przedstawicieli, importerów i dystrybutorów.

Rozporządzenie 305/2011 nie zmienia podstawowej zasady określonej Dyrektywą 89/106/EEC, że warunkiem wprowadzenia i udostępnienia wyrobu budowlanego na rynku jest spełnienie przez ten wyrób wymagań określonych poprzez specyfikację techniczną.

Dotychczas, zgodnie z dyrektywą, dla zapewnienia że wyrób jest bezpieczny i może być stosowany w budownictwie wystarczyło wykazać zgodność wyrobu ze zdefiniowanymi w specyfikacji technicznej (cechami). Natomiast Rozporządzenie wymaga zagwarantowania, aby wyrobowi budowlanemu towarzyszyły **wiarygodne dane dotyczące jego właściwości użytkowych** wynikających i odnoszących się do podstawowych wymagań technicznych sformułowanych dla obiektów budowlanych.

Postanowienia Rozporządzenia nr 305/2011 obejmują wszystkie wyroby budowlane dopuszczone do obrotu **na podstawie zharmonizowanych specyfikacji technicznych** – norm europejskich lub europejskich ocen technicznych. Tylko wobec tych wyrobów producent lub upoważniony przedstawiciel zobowiązany jest do sporządzenia deklaracji właściwości użytkowych a następnie oznakowania wyrobów oznakowaniem CE. Poprzez umieszczenie lub

zlecenie umieszczenia oznakowania CE na wyrobie budowlanym, producent przyjmuje na siebie odpowiedzialność za zgodność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi.

Przed wystawieniem deklaracji właściwości użytkowych producent ma obowiązek przeprowadzić ocenę i weryfikację stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych w odniesieniu do ich zasadniczych charakterystyk zgodnie z jednym z systemów (1+, 1, 2+, 3, 4) określonych w załączniku V do Rozporządzenia. Na podstawie danych z oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych, według systemu wskazanego w zharmonizowanej specyfikacji technicznej, producent sporządza deklarację właściwości użytkowych stosując wzór przedstawiony w załączniku III. I tu CPR wprowadza nowość w stosunku do Dyrektywy 89/106/EWG, ponieważ dla każdego wprowadzanego do obrotu wyrobu budowlanego, objętego normą zharmonizowaną lub dla którego została wydana europejska ocena techniczna, dostarcza się odbiorcy wyrobu kopię deklaracji właściwości użytkowych w formie papierowej albo przesyła się ją drogą elektroniczną. W przypadku, gdy partia tego samego wyrobu jest dostarczana jednemu użytkownikowi, może jej towarzyszyć jedna kopia deklaracji właściwości użytkowych.

Oznakowanie CE umieszcza się na wszystkich wyrobach, dla których producent sporządził deklarację właściwości użytkowych, w przeciwnym wypadku oznakowania CE nie umieszcza się. Oznakowanie CE jest **jedynym** oznakowaniem potwierdzającym godność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi i z mającymi zastosowanie wymaganiami prawodawstwa harmonizacyjnego Unii. Wzór oznakowania CE określa załącznik II do Rozporządzenia Nr 765/2008 r.

Rozporządzenie dopuszcza odstępstwa od obowiązku sporządzania deklaracji własności użytkowych przy wprowadzaniu do obrotu wyrobu budowlanego objętego normą zharmonizowaną, gdy:

- wyrób budowlany jest produkowany jednostkowo lub na zamówienie w nieseryjnym procesie produkcyjnym na specjalne zlecenie, oraz wbudowywany w jednym określonym obiekcie budowlanym przez producenta,
- wyrób budowlany jest produkowany na terenie budowy w celu wbudowania go w dane obiekty budowlane, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami krajowymi,
- wyrób budowlany jest produkowany w sposób tradycyjny lub zgodny z wymogami ochrony zabytków i nie w przemysłowym procesie produkcyjnym.

Rozporządzenie dopuszcza też stosowanie przez producenta procedur uproszczonych. Może on przy określaniu typu wyrobu zastąpić badanie typu lub obliczenie

odpowiednią dokumentacją techniczną, wykazując, że:

- wyrób osiąga określony poziom lub klasę właściwości użytkowych bez badań lub obliczeń, zgodnie z wymaganiami zharmonizowanej specyfikacji technicznej lub decyzji Komisji,
- wykorzystuje wyniki badań innego producenta dot. tego samego typu wyrobu, ale za zgodą tego producenta,
- wyrób jest składającym się z części składowych, który producent montuje. Jeśli ten wyrób podlega systemowi oceny „1” lub „1+” to weryfikacji dokumentacji technicznej dokonuje jednostka notyfikowana

Mikroprzedsiębiorstwa produkujące wyroby budowlane objęte normą zharmonizowaną mogą zastąpić określenie typu wyrobu na podstawie badań w ramach systemów 3 i 4 przez zastosowanie metod badań różniących się od wykazanych w normie zharmonizowanej pod warunkiem wykazania za pomocą specjalnej dokumentacji technicznej równoważności zastosowanych procedur z wykazanymi w normach zharmonizowanych.

W przypadku wyrobów produkowanych jednostkowo lub na zamówienie w nieseryjnym procesie produkcyjnym, ocena właściwości użytkowych wg Zał. V może być zastąpiona przez producenta specjalną dokumentacją techniczną wykazującą równowartość zastosowanych procedur z ustalonymi w normach zharmonizowanych. W przypadku, gdy taki wyrób podlegałby ocenie wg systemów 1 lub 1+ to weryfikacji tej dokumentacji powinna dokonać jednostka notyfikowana.

Rozporządzenie nr 305/2011 określa zasady opracowywania i przyjmowania europejskiego dokumentu oceny dla wyrobów budowlanych nie objętych lub nie objętych w pełni normą zharmonizowaną (Zał. II), wyznaczania, monitorowania i oceny Jednostek ds. Oceny Technicznej, obowiązki JOT, zawartość europejskiego dokumentu oceny.

Rozporządzenie 305/2011 wprowadza rozdział nadzoru rynku znacząco rozszerzony w stosunku do Dyrektywy 89/106/EWG i określa procedury postępowania z wyrobami budowlanymi stanowiącymi zagrożenie.

Rozporządzenie wprowadza wymóg wyznaczania przez państwa punktów kontaktowych ds. wyrobów budowlanych zgodnie z Rozporządzeniem nr 764/2008 w celu dostarczenia przedsiębiorstwom wszelkich niezbędnych wiarygodnych informacji na temat prawa obowiązującego państwie członkowskim, w którym zamierzają wprowadzić do obrotu lub udostępnić na rynku swoje wyroby.

Rozporządzenie nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. spowodowało zmiany w naszym krajowym ustawodawstwie. Zmienione

zostały: Ustawa Prawo budowlane, Ustawa o systemie oceny zgodności oraz Ustawa o wyrobach budowlanych. Znowelizowane ustawy określają m.in. zasady wprowadzania na rynek wyrobów nie objętych zharmonizowanymi normami, dostosowują do nowych regulacji mechanizmy kontroli i nadzoru.

Wymagania szczegółowe dla wyrobów budowlanych zawiera Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. Nr 92, poz. 881, z późn. zm.2) zmieniona Ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności. Ustawa określa:

- zasady wprowadzania do obrotu lub udostępniania na rynku krajowym wyrobów budowlanych,
- zasady kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu lub udostępnianych na rynku oraz określa
- właściwość organów w zakresie wykonywania zadań administracyjnych i obowiązków wynikających z Rozporządzenia Nr 305/2011 r.

Organami właściwymi w zakresie kontroli w sprawie wyrobów budowlanych wprowadzanych do obrotu jest wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego oraz Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.

W przypadku stwierdzenia, że produkt wprowadzony na rynek nie spełnia wymagań określonych w ustawie, organ nadzoru nakazuje:

- usunięcie określonych nieprawidłowości,
- wstrzymanie wprowadzania do obrotu wyrobu budowlanego lub jego partii,
- natychmiastowe wycofanie wyrobu budowlanego lub jego partii z rynku,
- ostrzec konsumentów lub użytkowników wyrobu budowlanego o stwierdzonych niezgodnościach, określając termin i formę ostrzeżenia,

Organ nadzoru może, w drodze decyzji, nałożyć na producenta, importera lub dystrybutora karę grzywny, w przypadku:

- wprowadzania do obrotu wyrobu budowlanego nienadającego się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych'
- umieszczania oznakowania CE lub znaku budowlanego na wyrobie budowlanym, który nie spełnia wymagań Rozporządzenia 305/2011 lub ustawy o wyrobach budowlanych,
- umieszczania na wyrobie budowlanym znaku podobnego do oznakowania CE lub znaku budowlanego, mogący wprowadzać w błąd odbiorcę tego wyrobu,
- umieszcza znak budowlany na wyrobie, niebędącym wyrobem budowlanym.

Podsumowując należy pamiętać, że wyrób budowlany objęty normą zharmonizowaną lub zgodny z wydaną dla niego

europejską oceną techniczną, może być wprowadzony do obrotu **wyłącznie** zgodnie z rozporządzeniem Nr 305/2011.

Wyrób budowlany nieobjęty normą zharmonizowaną i dla którego nie została wydana europejska ocena techniczna, może być wprowadzony do obrotu, jeżeli został oznakowany znakiem budowlanym, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy o wyrobach budowlanych. Zasady funkcjonowania systemu krajowego, określa opublikowana 8 sierpnia 2013 r. ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o ocenie zgodności (Dz. U. 2013 poz. 898). Według informacji dostępnych na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji przewiduje się kolejną zmianę ustawy o wyrobach budowlanych i ustawy prawo budowlane, której celem jest znowelizowanie i uściślenie zasad wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, które mogą być oznaczane znakiem budowlanym.

Literatura:

- [1] Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2003r. nr 229, poz. 2275 z późniejszymi zmianami)
- [2] Ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (DZ. U. z 2000, Nr 22, poz. 271 z późn. zmianami).
- [3] Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935, z późn. zm.).
- [4] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. Nr 92, poz. 881, z późn. zm.2))
- [5] **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG**
- [6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 764/2008/WE Z dnia 9 lipca 2008r.
- [7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 765/2008/WE z dnia 9 lipca 2008 r.
- [8] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 768/2008/WE z dnia 7 lipca 2008 r.
- [9] Dyrektywa Rady 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do wyrobów budowlanych.